

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІВ ВЛАДИ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Пономаренко Олена Олександрівна
студентка 4-го курсу спеціальності «Політологія»
Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна

Шаповалова Алла Миколаївна
кандидат політичних наук, доцент
Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського м. Київ, Україна

Вступ. Виклики та перспективи реформування державного управління та органів влади в Україні під час російсько-української війни є надзвичайно важливими й актуальними в умовах, коли країна стикається з екстраординарними загрозами для своєї національної безпеки. Під впливом зовнішньої агресії та внутрішніх потреб зростає вимога до зміцнення державних інститутів, підвищення ефективності управлінських процесів і розвитку системи влади. В умовах війни виникають нові виклики для органів державного управління, що потребують гнучких та своєчасних реформ, здатних забезпечити стабільність, прозорість та ефективність функціонування всіх сфер життя країни. Тому реформування органів влади в цей період є не лише необхідним, а й надзвичайно стратегічно важливим для забезпечення сталого розвитку України в умовах війни та після її завершення.

Метою роботи є аналіз викликів та перспектив реформування державного управління та органів влади в Україні в умовах російсько-української війни, а також визначення основних напрямів для їх ефективного оновлення.

Матеріали та методи. Дослідження базується на аналізі нормативно-правових актів, наукової літератури, аналітичних матеріалів. Використовуються також статистичні дані про ефективність впровадження реформ в Україні під час війни.

Методи дослідження включають:

- Системний підхід – для вивчення державного управління як інтегрованої та адаптивної структури в умовах війни;
- Порівняльно-правовий метод – для аналізу українського законодавства в контексті міжнародних стандартів управління та доброчесності;
- Аналіз документів – для оцінки законодавчих ініціатив та їх впливу на реформи в державному управлінні;
- Статистичний метод – для оцінки результативності реформ на основі офіційних та аналітичних даних.

Результати та обговорення. Російсько-українська війна, яка триває з 2014 року, а з 24 лютого 2022 року переросла у повномасштабне вторгнення, стала найбільшим випробуванням для української державності та системи управління. В умовах воєнного стану Україна стикається з низкою викликів, які потребують термінових рішень та системних реформ.

Наголосимо, що за підрахунками Київської школи економіки (КШЕ), прямі економічні збитки України через війну становлять близько 88 млрд доларів. Ця сума не включає втрати від руйнування житла, обмеженого доступу до освіти, медицини та інших соціальних послуг [2].

Вважаємо, що цей період також відкриває нові перспективи для трансформації державного апарату, що може стати основою для побудови більш ефективної, прозорої та відповідальної системи управління.

На нашу думку, реформа державного управління є ключовим елементом стратегічного розвитку України, спрямованим на адаптацію до європейських стандартів та забезпечення ефективного функціонування державних інститутів. В умовах воєнного стану та інституційних викликів, постає необхідність глибокого аналізу та вдосконалення існуючих стратегій реформування державного управління.

Варто зауважити, що з початком російсько-української війни, наша держава доклала чимало зусиль для ефективного та практично дієвого функціонування державних органів, забезпечуючи безперебійне надання

необхідних послуг населенню.

Як слушно зазначає А. Шаповалова: «влада України активно працює над усіма можливими зрушеннями в сфері реформ владних структур, які так чи інакше торкаються як простого населення, так і представників верхівки влади» [4, с. 123].

Не менш вагомою стала успішна децентралізація. Як пише М. Корощенко: «Готовність органів влади, регіонів і місцевих адміністрацій України до реагування на війну, її наслідки, а також до реконструкції та відновлення значною мірою залежить від успіху реформ децентралізації та регіонального розвитку, запроваджених після Революції Гідності 2014 року. За період з 2014 року Україна розробила стратегію, систему управління та фінансування регіонального розвитку. З 2015 по 2019 рік фінансування місцевих та регіональних ініціатив у реальному вираженні зросло втричі» [1, с. 59].

На наш погляд, одним із ключових напрямів реформування державного управління та органів в Україні під час війни стало посилення антикризового менеджменту та функціонування воєнної адміністрації. Введення воєнного стану дозволило централізувати управління, значно посиливши роль військових адміністрацій на місцях.

Це забезпечило оперативне ухвалення рішень щодо обороноздатності, мобілізації ресурсів та евакуації населення. Зокрема, у 2022 році було створено понад 20 військових адміністрацій у прифронтових регіонах, що сприяло ефективній координації між військовими та цивільними органами влади [3].

Наголосимо, що внутрішньо Україна розпочала масштабну програму реформ, орієнтовану на модернізацію державного управління. Важливою подією стало створення нових судів високого рівня, призначених для вирішення політичних суперечок за участю державних установ. Цю ініціативу, схвалену українськими законодавцями 26 лютого 2025 року, вважають критично важливою частиною реформаторських зусиль країни, за якими уважно стежать західні союзники. Створення цих судів стало умовою, висунутою Міжнародним

валютним фондом (МВФ) для продовження фінансування програми вартістю 15,6 мільярдів доларів США, що підкреслює значення судової реформи для державного управління в Україні [5].

І насамкінець, процес реформування стикається з певними викликами, які ми деталізуємо:

1) Підвищена військова загроза та нестабільність. Тривалий конфлікт із Росією та постійна загроза ескалації призводять до необхідності оперативного реагування на зміни в умовах безпеки, що ускладнює впровадження структурних реформ. Війна створює великий тиск на державні органи, вимагаючи при цьому збереження функціонування державного апарату в умовах обмежених ресурсів.

2) Корупція та недостатня прозорість. Проблеми з корупцією в системі державного управління залишаються на високому рівні, що ускладнює процеси реформування. В умовах війни особливо важливо забезпечити прозорість та ефективність управління фінансовими ресурсами, але це важко здійснити в середовищі політичної та економічної нестабільності.

3) Забезпечення безпеки та стабільності. Органи влади змушені функціонувати в умовах постійних загроз, включаючи кібератаки та інформаційну війну. За даними CERT-UA у 2024 році було опрацьовано 4315 кіберінциденти.

Нарешті, наша влада демонструє чітку та послідовну реакцію на виклики сучасності, тож перспективи у нас є, і досить непогані. Зазначимо їх більш детально:

1) Інтеграція європейських стандартів управління. У процесі реформування державного управління Україна має можливість інтегрувати європейські практики управління, зокрема у сфері прозорості, ефективності, підзвітності органів влади. Це може сприяти не лише поліпшенню функціонування державних органів, а й збільшенню довіри громадян до державних інститутів.

2) Цифровізація державного управління. Війна сприяє розвитку цифрових

технологій, що відкриває нові можливості для реформування адміністративних процесів. Використання електронних сервісів, онлайн-платформ для надання адміністративних послуг та контролю за діяльністю органів влади може значно підвищити ефективність державного управління та знизити рівень корупції.

3) Розвиток децентралізації та регіонального управління. Процес децентралізації може стати важливою частиною реформування державного управління, адже дозволяє регіонам ефективніше управляти ресурсами та розвивати місцеву інфраструктуру. У кризовий період це забезпечує більшу адаптивність місцевих органів влади до специфічних потреб громад, що особливо актуально в умовах війни.

Висновки. Російсько-українська війна стала випробуванням для системи державного управління України, викривши її слабкі сторони, такі як корупція, неефективне використання ресурсів та труднощі в умовах децентралізації. Однак цей кризовий період також відкрив нові можливості для трансформації, зокрема через цифровізацію, реформу державної служби та інтеграцію з європейськими стандартами. Успішна реалізація цих змін дозволить Україні не лише подолати наслідки війни, але й побудувати сучасну, прозору та ефективну систему управління, здатну забезпечити стабільний розвиток держави в умовах нових викликів майбутнього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корощенко М. Інтеграційні процеси в сфері державного управління в умовах російсько-української війни. *Економічний простір*. 2024. №189. С. 58-61.
2. Піднятися з руїн. Як війна вдарила по економіці України та скільки втратив бізнес. РБК. 2025. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/pidnyatisya-ruyin-k-viyna-vdarila-ekonomitsi-1737472759.html> (дата звернення: 10.03.2025)
3. Умланд А., Бурковський П. Внутрішньополітичні події в Україні воєнного часу від лютого 2022 року. 2023. URL: <https://krytyka.com/ua/articles/vnutrishnopolitychni-podiii-v-ukraini-voiennoho-chasu-vid-liutoho-2022-roku> (дата

звернення: 10.03.2025)

4. Шаповалова А. М. Процес реформування владних структур України відповідно до стандартів ЄС. *POLITICUS* науковий журнал СПЕЦВИПУСК, присвячений євроінтеграційній тематиці. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Видавничий дім «Гельветика». 2022. С. 121–126.

5. The Role of Administrative Services in Public Administration Reform. 2024. URL: <https://parlament.org.ua/en/analytics/the-role-of-administrative-services-in-public-administration-reform/> (дата звернення: 10.03.2025)